

LLEGAT
VICENÇ Ma. DE GIBERT

III

Franz Xaver Scharwenka
i son Album per a la joventut.

Dia 23 de Febrer de 1918.

Existeixen dos compositors del mateix nom Schamwenka: els germans Ludwig Philipp i Franz Xaver, amb-
dos encare vivents, o almenys ho eren quan esclatà la gran guerra, ja que fa temps que de molts artistes se n'ha perdut el rastre.

Els dos germans regeren la llum, a tres anys de distancia, a la mateixa vila de Samter, prop de Posen, en la Prussia Oriental, essent fills d'un acreditat arquitecte.

El més gran dels germans, Ludwig Philipp, nasqué 'l 16 de febrer de 1847. De molt petit ~~mal~~ revelà una

notable disposició per la música, (2
més no tingué ocasió de cultivar-la
seriosament fins als divuit anys, quan
la família anà a residir a Berlín, l'any
1865. En dita capital pogué ingressar
a la Nova Acadèmia de Música fun-
dada per Kullak l'any 1855. Una ve-
gada terminats sos estudis musicals,
fou anomenat professor a l'Acade-
mia mateixa on estudià, ensenyant-hi la
teoria de la música fins l'any 1881;
en aquesta data fou sol·licitat pel seu
germà per a ensenyar la composició
musical en el Conservatori que aquest
acabava de fundar.

La vida de Philipp Scharwenka
s'ha anat ~~desenvolupant~~ desenvolupant normalment

senze'ls contratemps i sobregades que (3
solen ésser el trist privilegi dels artistes.

La producció de Philipp Schar-
wenka és ben abundosa: comprèn un gran
número de pesses per a piano, de les quals
les més populars són les que formen l'Al-
bum polac, op. 33; deuen esmentar-se especial-
ment tres ~~Sonates~~ Sonates per a dit instrument. Ha
compost a més molts cançons, pesses per a
piano i violí, estudis per a violí i per a
violoncel, un trio amb piano, dos obres
per a chors, soli i orquesta, titulades:
«Festa de tardor» i «Sakuntala,» dos
Simfonies, etc.

El seu germà Franz Xaver
nasqué' l 6 de janer de 1850. Estudià,
igual que Philipp, a l'Academia de
Berlín, i des d'un bon principi es creà

una anomenada com a pianista i com (i
a compositor, fent honor tant al seu mestre
de piano, Kullak, com a son mestre de com-
posició Wüerst. La primera aparició de-
vant del públic berlinès tingué lloc a la
Singakademie l'any 1869. També, com
son germà, exercí el professorat en l'Acadè-
mia que l'havia format en l'art.

Més endavant realitzà una sèrie de
viatges artístics, acreditant-se de pianista bri-
llant i de compositor de talent; foren teatre
de sos triomfs, entre altres ciutats, Berlin,
Hanover, Leipzig, Viena, Londres.

El 1er d'octubre de 1881 Xaver
Scharwenka obri el seu Conservatori de Berlin,
el qual es fusionà l'any 1893 amb el Conser-
vatori de Klindworth, havent prosperat dita
institució fins al present amb el títol :
Conservatori Klindworth - Scharwenka i Escola
d'Opera i Drama.

L'any 1891 Scharwenka anà als

Estats Units, on havia sigut cridat pera 15
fundar una sucursal de son Conservatori
a Nova York. La estada a Amèrica es
prolongà set anys, però fent un viatge anual
a Europa.

Realitzà freqüents excursions artís-
tiques a diferents ciutats de Nortamèrica,
constatant en totes elles amb gran sorpresa
seva que ja hi disfrutava d'una excel·lent
reputació! Un deixeble del seu germà, u-
surpant-li el nom, per espai de dos anys
havia donat arreu concerts i més concerts
de piano, sense que la desvergonyida su-
plantació de nom hagués sigut descoberta.

En 1898 Xaver Scharwenka
s'instal·là novament a Berlín, i d'aleshores
encà no ha interromput un moment sa
fecunda existencia de mestre i de com-
positor.

Veu aquí ara 'l judici crític de

Grove sobre' l dolle aspecte de la personali- (6

Atat del distingit artista: « Com a pianista, Xaver Scharwenka té anomenada molt especialment per la fermosa qualitat del so que tren de l' instrument, el qual és ric, sencer, dolç, encare que plè; i cantant, com fóra difícil de trobar en igual grau en un altre pianista contemporani. La potencia és enorme però mai estrident; no és amanerat, sapient conservar ses bragues i son còs devant del piano com si no tinguessin moviment.

« Si se li vol buscar una especiali-
tat com intèrpret, anomenarem Chopin avans
que cap altre compositor, pel fet de partici-
par fins a cert punt de la nacionalitat
d'aquest; però ses interpretacions dels al-
tres grans mestres són sempre elevades i
d'una gran musicalitat.

« Ses composicions són avalorades (7
per l'energia, per l'interès armònic, per la
fortalesa de ritmes, per l'abundor melòdica
i pel marcat caràcter polac. »

Entre les obres de Xaver Schar-
wenka deuen citarse la Sinfonia en do
menor, tres Concertos per a piano i orquesta,
dos Trios per a violí, violoncel i piano,
dos Sonates per a violoncel i piano, un
Quartet amb piano, dos Sonates de piano,
i moltes altres composicions per a dit ins-
trument, danses polaques en sa majoria;
un Scherzo en sol, una Balada, un Minuet
de concert, un Tema amb variacions, Estudis,
sense oblidar l' Album per a la Joventut.
Que anem a conèixer tot seguit.

Té a més una òpera en quatre
actes titulada « Mataswintha, » la qual fou
estrenada a Weimar el 4 d'octubre de 1896,

i a Nova York el 1er d'abril de 1897, aquesta (8
segona vegada sota la direcció del mateix
autor. (op. 62,)

L'Album per a la Joventut Tal
vegada no se'ns presentarà amb l'encís de
les Sesses de Nadal de Gade, examinades
en la lliçó passada, i de l'Album de Schu-
mann, estudiat el curs passat. No té la
força d'originalitat d'aquestes obres, però
en totes ses pàgines hi regna un equilibri,
una eufonia que les fan insinuar-se ben
aviat en la bona voluntat de l'estudiant.
La claretat mateixa i la moderada difi-
cultat que ofereix el fan del tot recomen-
dable. En l'Album de Scharwenka s'hi
veu l'obra d'un pedagog experimentat
qui, abans d'abandonar-se a la fantasia
sense fre que podria desconcertar el dei-
xeble, ~~no~~ agraïdali inspirar-se en els bons

models i demana seny als clàssics. (9

Consta de dotze pessas: Marxa,
la segona sense títol; **, Marració, Bar-
carola, Minuet, Javota, Cant sense pa-
raules, Preludi, Felicitat desvanescuda,
Scherzino, Andante, Tarantela.

La Marxa té la forma i
l'esperit tradicionals d'aquesta mena de pes-
sas. Els alemanys són molt aficionats a
les marxes, influïts sens dubte per l'ele-
ment militar que ha dominat sempre
en aquell poble; pot dirse que no hi ha
Album de pessas musicals d'autor alemany
que no contingui la seva marxa. De la
marxa militar té un derivatiu familiar, i
així ens trobem tot sovint amb marxes
per al sant del pare, o de la mare, o del
avi, o pel dia de fer els anys; en la lligo'

passada executarem una marxa de (10
fada escrita per a festejar l'arbre de
Madal.

~~La~~ ~~marxa~~ de la marxa ha d'èsser ben ritmada, ~~la~~ l'harmonia ha de marcar be'ls passos, excluint en general el deixit polifònic que podria ~~ser~~ entorpirlos o aturarlos; la melodia ha d'èsser ben precisa, d'aquelles que des de'l primer moment ens semblen cosa familiar. Com a forma la marxa és una peça ternaria, és a dir amb una primera i una tercera parts que s'corresponen i una part central, ^{(diferent, equivalent als tríos del minuet i altres danses,} ~~la qual~~ ~~presenta~~ ~~la~~ particularitat d'èsser escrita en el tò de la subdominant del tò principal, cosa que no succeeix en els tríos de les danses que solen estar escrits en el tò de la dominant.

Escolten la pessa inicial del 11
Album de Scharwenka:

Nº 1. Marsch = Marxa.

La pessa següent, com hem dit, no té títol, però el pensament de l'autor no és recòndit, car l'indicació de moviment i d'expressió ens el ~~no~~ revela: el ~~no~~ moviment deu ésser andantino i la pessa deu executar-se «im Volkston», és a dir a la faiso del poble, o siga com una canço popular. En efecte, la melodia té tot el caient dels cants populars alemanys dels nostres dies, d'un sentiment ben aponderat, i enquadrats dintre d'un compàs ben regular. És una bonica melodia i està armonitzada amb distinció i delicadesa. S'ha de començar piano

i arribar ben aviat a un pianíssim, (12
com si la cançó es sentís ben llunyana,
com alguns cops tots hem sentit cants
ben distanciats de pageses o pastors quan
ens hem trobat en plena naturalesa.

Nº 2: * * *

La tercera peça es titula Marrac-
cio. És una narració ^{no gaire llarga} ~~breu~~ i és que'ns conta
deu ésser ben trist — lento e mesto, indica
l'autor, es a dir, a poc a poc i tristement.
— L'història no acaba; el narrador
mateix s'entristeix, o potser s'adorm a la
vora del foc, i tot acaba amb la persisten-
cia d'una mateixa nota qu'ensombreix
el quadre.

Nº 3: Erzählung = Marració.

L'origen de les barcaroles (13)
es el record o l'imitació dels cants dels
barcaruoli ~~venecians~~ quan fan lliscar
les gòndoles per les tranquil·les aigües
dels canals de la poètica ciutat italia-
na. ~~Alguns~~ ^{Alguns} autors moderns han sentit
una predilecció per les barcaroles. Anome-
nem en primer terme la Barcarola, op.
60, de Chopin, la peça més desenvolupada
d'aquest gènere de la que tinguem noti-
cia. Els exemples més formosos de
barcaroles els trobem en les Romances
sense paraules de Mendelssohn; són
el n.º 6 de l'op. 19, en sol menor; el n.º
6 de l'op. 30, en fa sostingut menor
i el n.º 15 de l'op. 62, en sol major;
aquestes peces són prou conegudes de tothom.

De la primera, en sol menor, se sabe (14)
que Mendelssohn la va escriure a Venècia
mateix, l'any 1830. Mendelssohn no les
va anomenar barcarolles, sinó «*Venetian-
isches Gondellied*», es a dir, cançó de
gondola veneciana.

La barcarola deu ésser d'una
música suau i ben bregada, que recor-
di la marxa uniforme de la gondola i
~~a la ritmicitat~~ l'acompassada remor dels
remis al ferir l'aigua. Les barcaroles
solen estar escrites a compàs de $\frac{6}{8}$; la de
Chopin ho està a $\frac{12}{8}$. La barcarola de
Achronenka que aneu a sentir es a $\frac{9}{8}$.

Es una peça delicada, melancòlica, visi-
blement inspirada en els models insupe-
rables de Mendelssohn. El moviment
no ha d'ésser massa arroegat: l'autor
l'indica *allegretto*.

Nº 4: Barcarolle = Barcarola.

(15)

La dansa anomenada minuet és, segons sembla, d'origen francès, però més que no se sab exactament la data de la invenció; alguns diuen que fou inventada per Lully, l'il·lustre creador de l'òpera francesa. La paraula ^{minuet} ~~minuet~~ es fa derivar de «~~menu~~», petit en francès, a causa dels passos petits que's fan en aquesta dansa. ~~Per~~ Pels autors clàssics han escrit gran nombre de minuetos i el minuet entrà com a música no dançada en les sèries de pessets purament instrumentals.

El moviment del minuet és moderat; el compàs és a tres temps i la seva forma és ternària, amb el trio

central. El Minuet de Scharwenka (16
s'ajusta a les regles prescrites; per una
excepció, que 'ls autors clàssics no haurien
permès, el trio està escrit a en el to de la
subdominant i no en el to de dominant,
com si fos ~~el~~ trio d'una marxa.

~~Minuet~~ Nº 5: Mennetto = Minuet.

Com el minuet, la dansa anomenada gavota és d'origen francès, i es diu que aquest nom prové del nom dels habitants de la regió de Gap, en el Dauphiné, «Gavots.» El moviment de la gavota és moderadament animat; està escrita a compàs de quatre i és molt característic d'aquesta dansa el començament de la melodia al tercer temps del compàs, particularitat que sols ^{te} ~~compta~~ comptades

escepcions. La gavota en mans dels au- 47
tors clàssics passà també al domini de la
música instrumental i així's ha perdurat
fins el dia d'arri. La gavota és germana
i el seu trio ^{te'} ~~ofereix~~ moltes vegades ~~de~~
el caràcter de musette, és a dir, és una
imitació de la música ~~de~~ per a corna
musa o sac de gemecs, que ofereix
una melodia acompanyada per una
nota grave que's sosté invariable.
El trio de l'elegant Gavota de Scharwen-
ka és una musette: la melodia es
desenvotella tota ella sobre un re persis-
tent.

Nº 6: Savotte = Gavota.

«Lied ohne Worte,» que's (18

sol traduir «romança sense paraules,»
més qual traducció més fidel fóra «cançó
sense paraules,» és una denominació
inventada per Mendelssohn pera distingir
sos poemes de piano de ses cançons per a
ésser realment cantades. Les exquisides
creacions mendelssohnianes són realment
uns veritables cants; encare que no tinguin
paraules expressen un pensament ben definit.
Mendelssohn, enviant la primera de ses
composicions d'aquest nom, escriu a sa
germana Fanny: «M'agradaria estar
amb tu, més ja que això no és possible,
he escrit per a tu un cant que 't dirà
mes desitjs i mes pensaments.» En una
altra lletra Mendelssohn afirma que
per ell la música és ~~la~~ més precisa que
les paraules mateixes. Realment, els seus

cants sense paraules tenen un sentit tan (19)
exacte i tan especial com els ~~gr~~cants que va
aplicar a poèsies. Els cants sense paraules
tenen una fesomia ben peculiar: no 's
poden confondre amb nocturns, amb
rondós, amb estudis. No contenen passat-
ges de mer lluïment; tot està subordinat
al pensament o al sentiment qu'omple-
nava el cor del compositor mentre els
escriuia.

El Cant sense paraules de ~~Mendelssohn~~ ^{Scharwenka}

~~Mendelssohn~~ és un reflexe molt pàl·lid dels mo-
dels mendelssohnians. Es una pessa agra-
dosa, però la volada de l'inspiració queda
aturada i el segell d'originalitat resta
esfumat, davant la preconcipió evident
de l'autor de fer música de fàcil exe-
cució. Veuse aquí aquesta petita pessa:

Nº 7: Lied ohne Worte = Cançó sense paraules.

El preludi és una peça (20
introdudoria a una altra de més impor-
tancia ; parlant de preludis, tot seguit
venen a la memoria els que precedeixen
les fugues de Bach, car són els models
més purs del genre. Alguns autors han
lliberat el preludi de la dependencia a
una altra peça i l' han fet subsistir
per si mateix : el llibre de preludis de
Chopin ~~són~~^{és} el millor exemple existent
d'una serie de composicions amb aquest
títol, completament independents una de
l'altra.

Si examinem una serie de prelu-
dis, ja siguin de Bach, ja de Chopin, veurem
tot seguit que no's sotmeten a una
forma prescrita ni a un estil determi-
nat ; poden ésser polifònics o armònics,
lèrics o desenrotllats, rítmics o melò-

dies, i poden traduir tota mena (21)
d'elements expressius.

El Preludi de Scharwenka, n.º
8 de l'Album, és breu; és una peça
d'agilitat, ~~amb~~ sense melodia, d'harmonies
descompostes amb arpegis, a semblança
d'alguns preludis de Bach. És ~~una~~ petit
model del genre.

N.º 8: Praeludium = Preludi

Felicitat desvanescuda: Aal és el
títol de la peça següent, que 'ns posa tot
seguit al corrent del caràcter de la mateixa.
Es una melodia de línies simples i de caient
trist, armonitzada amb sobrietat i distinció.
Agrada, sense necessitat de cap comentari.

N.º 9: Entschwendenes Glück = Felicitat desvanescuda.

Forma contrast amb la pessa 22 anterior el Scherzino que segueix, que és una de les més xamoses del Album; és una música viva, enjogada, bonica pel ritme, per l'arabesc, per la mateixa melodia que vol obrir-se pas ací i allà. El nom en diminutiu que li dona l'autor indica clarament que no li atribueix importància; prou sabe lo formidable que arriba a ésser un scherzo en mans d'un Beethoven. En premi de sa modestia, la musa l'inspirà en fer una miniatura verament delitosa.

Nº 10: Scherzino.

La pessa avantdarrera de l'Album és un senzill Andante, de melodia i harmonia ben equilibrades, pessa didàctica que compleix be son comès. La forma no com-

porta desenvolupaments. No ~~necessita~~ (23)
~~et~~ necessita, doncs, cap explicació especial.

N.º 11: Andante.

Termina l'Album una Tarantela,
que respon perfectament per son caràcter al
títol que porta. Es una peça del tot atra-
ienta. Com no requereix cap anàlisi especial
~~potser~~ sens dubte serà més interessant dir
quelcom ~~per a l'entendre~~ de la
Tarantela en general, apojant-nos en bones
autoritats.

La tarantela és una dansa pro-
pia de l'Itàlia meridional i deriva son
nom de Tarento, ciutat de la vella provin-
cia d'Apulia. S'escriu invariablement al
compàs de sis-vuit, el seu moviment és viu
amb tendència continua a accelerarse, i té
alternatives de mode major i mode menor.

Aquesta dança és sovint ritmada amb castanyoles i panderetes. En altre temps era una dança cantada; avui és purament instrumental.

El poble ha atribuït a la tarantela una virtut especial, creient que ballant-la es té l'únic remei per a guarir-se de la terrible malaltia, com una mena de bogeria, que, segons afirmen crèdulament, produeix la picada de l'aranya anomenada *Lycosa Tarantula*, que és la ~~la~~ aranya de més gran famany que's coneix a Europa. El cert és que del segle quinze al disset es posseïa a l'Itàlia meridional una malaltia anomenada tarantisme, que devia ésser una malaltia ~~se~~ anàlega al mal de Sant Vito, la qual es curava ballant sens treva la tarantela. Durant el segle setze aquesta epidèmia arribà a son gran màxim i s'organitzaren colles de músics que anaven per viles i camps sonant la dança qu'era l'única

medicina^{d'}eficacia.

(25

El atacats de tarantisme oferien diferents símptomes de bogeria: alguns tenien un desitj tant violent de s'aciar-se d'aigua que arribaven a tirar-se de cap al mar, altres es posaven furiosos a la vista de determinats colors, i tots rivalitzaven en fer les més estranyes contorsions. Cada forma diferent de malaltia era curada amb una especial melodia de tarantela: els malalts sotmesos a tan estranya curació devien ballar la tarantela sense parar fins que rodaven per terra exhaustes. L'istiu era el temps propici per a desenvolupar-se l'epidèmia.

Les melodies originals de tarantelles curatives s'han perdut, però la tarantela purament com a dansa ha perdurat en el poble fins als nostres dies.

Alguns grans compositors han engrandit la tarantela i fins l'han introduïda

en la forma simfònica. Els millors exem- 26
ples d'aquest cas són els finals de la Sonata
en mi menor de Weber, i de la Simfonia
italiana de Mendelssohn.

Escoltem ara, per terminar, la
Tarantela de Scharwenka:

Nº 12: Tarantela.

(X. Scharwenka: Album for the young, op. 62.
- Londres, Augener & Co. Nº 8382.)